

JustitiedepartementetBrottsförebyggande rådet
Kriminalvården
Polismyndigheten

Uppdrag om fortsatt stöd till befintliga etableringar av GVI

Regeringens beslut

Brottsförebyggande rådet (Brå), Polismyndigheten och Kriminalvården ska fortsätta att stödja befintliga etableringar av Group Violence Intervention (GVI) i Sverige, samt säkerställa att arbetet utvärderas. Brå ska vara sammanhållande för uppdraget och uppdragets redovisning. En beskrivning av uppdragets genomförande ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 1 mars 2025 avseende arbetet under 2024 och senast den 1 mars 2026 avseende arbetet under 2025. Redovisningarna ska innehålla information om, och om möjligt resultat av, pågående och avslutade utvärderingar.

Bakgrund

GVI är en strategi mot grovt våld i kriminella miljöer som tar sin utgångspunkt i s.k. fokuserad avskräckning. En central utgångspunkt för fokuserad avskräckning och därmed för GVI är att majoriteten av allt grovt våld i ett samhälle kan kopplas till ett fåtal individer, och att samhället därför bör rikta sina resurser mot dessa individer och de grupper som de tillhör. Inom ramen för arbetet identifieras de individer och grupper i ett område eller en stad som är särskilt våldsaktiva. Tillsammans riktar sedan samhällsaktörer som polis, kriminalvård, socialtjänst och lokalsamhälle ett direkt budskap till individerna och grupperna om att våldet måste upphöra. Om någon grupp ändå begår våldshandlingar möts de av kännbara, snabba och förutsägbara konsekvenser. Parallellt erbjuds stödinsatser till de individer som vill lämna kriminaliteten.

GVI-strategin utvecklades i Boston i USA på 1990-talet, och har sedan dess använts i ett flertal amerikanska städer med positivt resultat. Sedan 2018 har

GVI använts i Malmö, först i form av ett pilotprojekt 2018–2020 och därefter i ordinarie linjeverksamhet. En uppföljning av arbetet i Malmö 2018–2022 visar att antalet skjutningar har minskat och att en lägre andel av skjutningarna har lett till att människor har skadats eller dödats (Malmö universitet, 2023). I uppföljningen påtalas dock att det är svårt att isolera effekten av enskilda insatser när brottsförebyggande åtgärder utvärderas och att det därför är viktigt att följa den fortsatta utvecklingen i Malmö.

Hösten 2021 fick Brå, Polismyndigheten och Kriminalvården i uppdrag att i samverkan med ett antal frivilliga kommuner sprida GVI till fler orter i Sverige, samt säkerställa att arbetet utvärderas (Ju2021/03330). Utöver Malmö har Göteborg, Uppsala, Örebro, Huddinge och Järfälla/Upplands-Bro fattat beslut om att arbeta utifrån GVI-strategin.

Genom riksdagens beslut om budgetpropositionen för 2024 har 3 miljoner kronor tillförts anslag 1:7 *Brottsförebyggande rådet* för fortsatt stöd till befintliga etableringar av GVI. Regeringen beräknar 3 miljoner kronor för samma syfte för 2025.

Skälen för regeringens beslut

Sverige har omfattande problem med grova våldsbrott som begås inom ramen för kriminella nätverk. Under den senaste tioårsperioden har antalet fall av dödligt skjutvapenvåld ökat kraftigt. Även antalet sprängningar är alarmerande högt. Samtidigt har våldet blivit brutalare och riktas i allt högre grad mot anhöriga. Situationen är mycket allvarlig och saknar motstycke i Europa. Det är ytterst angeläget att arbeta brett med åtgärder som kan motverka denna utveckling.

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) publicerade i början av december 2023 en rapport om psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna under 30 år. SBU har i studien gått igenom den samlade vetenskapliga litteraturen, och konstaterar att forskningen visar att det finns insatser som involverar socialtjänst eller motsvarande som kan minska skjutvapenvåld, medlemskap i gäng och fortsatt kriminalitet bland unga personer. Det gäller bland annat insatser av typen fokuserad avskräckning bland gängkriminella, som t.ex. GVI. Sådana insatser minskar enligt forskningen skjutvapenvåld med en fjärdedel, över en tid av i genomsnitt cirka tre år. SBU konstaterar samtidigt att nästan alla vetenskapliga studier de funnit är genomförda i USA, och att

det enda säkra sättet att avgöra om insatserna fungerar även i Sverige är att införa och utvärdera dem här.

Malmö universitet har i en uppföljning 2023 lyft fram att den pågående implementeringen av GVI i fler svenska städer ger möjlighet att skapa en nationell kunskapsbas om effekten av fokuserad avskräckning, men att det kräver att samtliga städer följer strategin noga, dokumenterar arbetet och över tid följer upp samma utfall.

Det är mot denna bakgrund angeläget att de orter i Sverige som har valt att testa GVI får förutsättningar att fortsätta detta arbete. Stöd från den nationella nivån behövs för att säkerställa en god implementering, vilket är avgörande för att GVI-arbetet ska kunna få avsedd effekt. Brå, Polismyndigheten och Kriminalvården får därför i uppdrag att ge fortsatt stöd till befintliga etableringar av GVI.

På regeringens vägnar

Gunnar Strömmer

Karin Norberg

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA, OFA-K, OFA-SFÖ

Socialdepartementet/HC, SOF

Socialstyrelsen

Statens beredning för social och medicinsk utvärdering

Åklagarmyndigheten

Sveriges Kommuner och Regioner